

Els reptes d'Obama

NOAM CHOMSKY/ Professor emèrit del Massachusetts Institute of Technology (MIT)

AVUI, 1 i 2 de desembre del 2008

La paraula que immediatament va sortir de totes les boques després de les eleccions a la presidència va ser històric. I amb raó. Una família negra a la Casa Blanca és un esdeveniment memorable. Hi ha hagut algunes sorpreses; per exemple, el fet que les eleccions no quedessin sentenciades després de la Convenció Demòcrata. El partit de l'oposició hauria d'haver obtingut una victòria aclaparadora enmig d'una greu crisi econòmica, després de vuit anys de polítiques desastroses en tots els fronts -com ara les pitjors xifres en creixement de l'ocupació obtingudes per un president en època de postguerra i un acusat descens en els ingressos de les classes mitjanes-, un president tan impopular que el seu partit se n'ha hagut de distanciar i una espectacular caiguda del prestigi dels EUA davant l'opinió pública mundial.

COM DEMOSTREN MOLTS ESTUDIS, TOTS DOS PARTITS estan clarament a la dreta de la població en molts temes importants, tant d'àmbit intern com internacional. Potser cap dels dos partits no reflecteix la població en una època en què el 80% dels nord-americans creuen que el seu país va per un camí equivocat i que el govern està en mans "d'uns quants grups de pressió que miren per ells mateixos" i no per la gent, i un impressionant 95% es queixen que el govern no presta atenció a l'opinió pública.

ES PODRIA ARGUMENTAR QUE UN PARTIT que parlés en representació de l'opinió pública no tindria cap possibilitat en una societat tan controlada

pel món empresarial. A grans trets, la desafecció de la població es pot explicar per l'èxit de la teoria de la inversió en política formulada per l'economista Thomas Ferguson, segons la qual la política tendeix a reflectir els desitjos dels poderosos grups de pressió que cada quatre anys inverteixen per controlar l'Estat.

EN ALGUNS ASPECTES, AQUESTES ELECCIONS han seguit unes pautes familiars. La campanya de John McCain va tenir l'honestedat d'afirmar clarament que les eleccions no girarien entorn de les idees. El missatge d'Obama, "esperança" i "canvi", ha estat una pissarra en blanc en la qual els seus seguidors han pogut escriure els seus desitjos. Podem buscar a internet documents en què s'expressin posicions polítiques, però la correlació d'aquests documents amb la realitat no és precisament espectacular, i en qualsevol cas, com saben molt bé els dirigents dels partits, el que influeix en la decisió dels votants és el que la campanya situa en el lloc més visible.

EN AQUEST SENTIT, LA CAMPANYA DEL NOU president ha produït una gran impressió en la indústria de les relacions públiques, i Obama ha estat nomenat per Advertising Age millor venedor de l'any 2008, i ha derrotat així Apple amb tota comoditat. La principal tasca d'aquesta indústria és aconseguir que els consumidors no informats adoptin decisions irracionals, cosa que soscava les teories de mercat que defensen justament el contrari. I la indústria de les relacions públiques reconeix ara els avantatges de soscavar la democràcia de la mateixa manera.

EL CENTER FOR RESPONSIVE POLITICS informa que una vegada més les eleccions s'han comprat: "Els candidats que han recaptat més fons han

guanyat en 9 de cada 10 llocs, i tots els membres del Congrés, llevat de poques excepcions, tornaran a Washington.

ABANS DE LES CONVENCIONS, ELS CANDIDATS viables i amb més recursos procedents d'entitats financeres eren Obama i McCain, amb un 36% cadascun. Els resultats preliminars indiquen que, al final, les contribucions a la campanya d'Obama s'han concentrat en bufets d'advocats (alguns dels quals pertanyien a lobbies) i institucions financeres. La teoria de la inversió en política formulada per Ferguson suggereix algunes conclusions sobre les directrius que guiaran la nova administració.

EL PODER DE LES INSTITUCIONS FINANCERES es reflecteix en la creixent evolució d'una economia abans productiva i ara cada vegada més financera, des de la liberalització de la dècada del 1970, i aquesta és una de les principals causes dels actuals flagells: la crisi financera, la recessió de l'economia real (és a dir, la producció i el consum de béns), i les conseqüències de tot això per a una gran majoria de nord-americans, el sou real dels quals ha estat estancat durant trenta anys, mentre minvaven els beneficis.

DEIXANT DE BANDA LA RETÒRICA grandiloqüent sobre l'esperança i el canvi, què podem esperar, des d'un punt de vista realista, de l'administració Obama? L'equip triat per Obama envia un senyal molt clar. La primera elecció va ser la del vicepresident, Joe Biden, un dels senadors demòcrates que amb més fermesa van defensar la guerra de l'Iraq; pertany des de fa molt de temps al nucli dur de Washington i vota amb els seus col·legues demòcrates, però no sempre, com quan va

donar suport a una mesura que feia més difícil per a les persones físiques cancel·lar els deutes declarant-se en fallida.

EL PRIMER FITXATGE POSTELECTORAL ha estat per a un càrrec tan important com el de cap de gabinet, Rahm Emanuel, un dels congressistes demòcrates més partidaris de la invasió de l'Iraq i, com Biden, des de fa molt de temps pertanyent al nucli dur de Washington.

Emanuel és també, segons el Center for Responsive Politics, un dels principals destinataris de les aportacions de Wall Street: "En aquest cicle electoral del 2008, ha estat el congressista que més contribucions ha rebut procedents de fons de cobertura, empreses de capital d'inversió i la gran indústria de valors/inversions". Des que va sortir elegit per al Congrés el 2002, "Emanuel ha rebut més diners de particulars i de comitès d'acció política [grups de pressió que recapten diners per al candidat preferit] relacionats amb el món dels valors i inversions que no de cap altre sector". La seva tasca és supervisar com Obama aborda la pitjor crisi financera des de la dècada del 1930, en la qual ell mateix i els qui han finançat el nou president comparteixen bona part de responsabilitat.

EN UNA ENTREVISTA A The Wall Street Journal, li van preguntar què faria l'administració Obama amb "el control dels demòcrates al Congrés, que és ple a vessar de barons rojos que tenen la seva pròpia agenda", com ara reduir dràsticament les despeses de defensa (d'acord amb la voluntat de la majoria de la població), i "que volen imposar uns elevats impostos sobre l'energia per combatre l'escalfament global". "Obama els pot plantar cara", va assegurar Emanuel. L'administració serà "pragmàtica" i sabrà controlar els elements d'extrema esquerra.

JOHN PODESTA, CAP DE GABINET DE CLINTON, encapçala l'equip de transició d'Obama. Dos veterans més de Clinton, Robert Rubin i Lawrence Summers, estan entre les figures més destacades del seu equip econòmic. Tots dos van ser defensors entusiastes de la desregulació que ha estat un factor tan important en l'actual crisi financera. Com a secretari del Tresor de Clinton, Rubin va invertir molts esforços a derogar la llei Glass-Steagall, que havia separat els bancs comercials de les institucions financeres que corren grans riscos.

L'ECONOMISTA TIM CANOVA ESCRIU que "Rubin tenia un interès personal en la desaparició d'aquesta llei". Poc després de deixar el càrrec com a secretari del Tresor, Rubin va esdevenir "president de Citigroup, un conglomerat d'empreses financeres i de serveis? L'administració Clinton mai va presentar càrrecs contra ell per aquesta evident violació de la llei d'ètica governamental". El substitut de Rubin com a secretari del Tresor va ser Summers, que va impulsar lleis que van impedir una regulació federal dels derivats, "l'arma de destrucció massiva" (com en diu Warren Buffett) que va contribuir a sumir els mercats financers en el desastre. Summers és "un dels principals dolents de l'actual crisi financera", segons Dean Baker, un dels pocs economistes que van avisar de la crisi imminent. "Deixar la política financera en mans de Rubin i Summers", assenyala Baker, és "com recórrer a Bin Laden per demanar-li ajut en la guerra contra el terrorisme".

ARA RUBIN I SUMMERS DEMANEN una regulació que posi fi al caos que ells mateixos han contribuït a crear. La premsa econòmica ha ressenyat la reunió del 7 de novembre del consell assessor sobre afers econòmics de l'equip de transició d'Obama per afrontar la crisi financera. Jonathan

Weil conclouïa a Bloomberg News: "Molts d'ells haurien de rebre citacions judicials com a testimonis materials, en lloc d'incorporar-se al cercle més proper a Obama". La meitat més o menys "han ocupat càrrecs de confiança en empreses que, en un grau o altre, van retocar els seus comptes o van contribuir a la caiguda en picat de l'economia, o totes dues coses". ¿Ens podem creure que "no confondran les necessitats de la nació amb els seus propis interessos empresarials"?

LA PRINCIPAL TASCA DE L'ADMINISTRACIÓ serà aturar la crisi financera i la recessió simultània de l'economia real. Però hi ha també un esquelet a l'armari: l'evident ineficàcia d'un sistema sanitari privatitzat, que amenaça d'arrossegar el pressupost federal si es mantenen les tendències actuals. Fa molt de temps que la majoria de la població prefereix un sistema sanitari públic, que resultaria molt menys car i més eficaç, tal com posen de manifest nombroses proves i estudis comparatius. El 2004, fa ben poc, la premsa considerava que qualsevol intervenció governamental en el sistema sanitari era "políticament impossible" i "mancada de suport polític", amb la qual cosa es volia dir: hi estan en contra la indústria de les assegurances, les empreses farmacèutiques i altres elements de pes. Tanmateix, el 2008, primer John Edwards i després Barack Obama i Hillary Clinton han presentat propostes que s'acosten a allò que la gent prefereix des de fa molt temps. Ara aquestes idees tenen suport polític. Què ha canviat? No pas l'opinió pública, que segueix igual que abans. El que passa és que, el 2008, alguns sectors poderosos, sobretot la indústria manufacturera, han reconegut que els perjudica greument aquest sistema sanitari privatitzat. Per això la voluntat del poble comença a tenir "suport polític".

QUEDA MOLT DE CAMÍ PER FER, però aquest canvi ens diu alguna cosa sobre la democràcia disfuncional en què la nova administració s'obre camí.

© 2008 Noam Chomsky

(Distribuït per The New York Times Syndicate)

Traducció: Lídia Fernàndez Torrell